

Debatt: Elbörsens modell för prissättning fungerar bra

Expressen den 6 mars 2011

Villaägarna (se debattartikel i GT 1/3) och basindustrin kritiserar med jämna mellanrum det svenska elpriset. Ofta riktar kritiken in sig på hur prissättningen på elbörsen sker, men det är fel väg att gå.

Den existerande prissättningsmodellen är den bästa ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Det är inte heller något konstigt med den; priset bestäms på samma sätt på de flesta varumarknader.

I en marknadsekonomi får identiska varor lika mycket betalt oberoende av deras produktionskostnad. Marknadspriset bestäms av kostnaden att producera den sista sålda enheten, som har högst produktionskostnad.

Detta är det lägsta möjliga marknadspriset på en fri marknad; ingen vill producera enheter vars produktionskostnad överstiger marknadspriset. Detta kallas för marginalprissättning och det uppstår spontant på varumarknader med bra konkurrens.

Enligt nationalekonomisk teori blir konsekvensen att produktionen, konsumtionen samt investeringar i ny produktion blir samhällsekonomiskt effektiva.

På den nordiska elbörsen medför marginalprissättning att billig basproduktion som kärnkraft och vattenkraft får lika mycket betalt som el med högre produktionskostnader.

Basproduktionen genererar därmed mycket stora vinster.

Efter avregleringen av elmarknaden har producenternas vinster förstärkts ytterligare av miljöavgifter, som höjt elpriset, men inte basproduktionens kostnader.

Elproducenternas "övertvinster" kommer dock normaliseras på längre sikt.

Elmarknadsreformerna har förbättrat miljön och ökat det totala samhällsöverskottet, men i det korta perspektivet har elkonsumenterna förlorat. Ett problem är också att svensk basindustri konkurrerar med företag från länder utan miljöavgifter. På kort sikt kan det därför finnas skäl att stödja basindustrin och att sänka energiskatten för att underlätta omställningen till en effektivare och mer globaliserad energimarknad.

Men marginalprissättningen bör bestå. På lång sikt är en samhällseffektiv elmarknad den bästa för alla parter.

Pär Holmberg